

КРЪГЛА МАСА ПО АКТУАЛНИ ПРОБЛЕМИ НА СЪВРЕМЕННИЯ БЪЛГАРСКИ КНИЖОВЕН ЕЗИК

Милен Томов, Илияна Кунева

Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“ – БАН

Датата 15 май е особено важна за Института за български език – тя се смята за негова рождена дата и поради това в средата на този месец традиционно се провежда научна конференция, организирана от Института, която привлича вниманието на езиковеди българисти както от всички лингвистични центрове в България, така и от чужбина. Тази година международната конференция беше посветена на 150-годишнината от основаването на Българската академия на науките. В заседанията, които продължиха два дни – 14 и 15 май, в централната сграда на Академията, се включиха приблизително 100 участници. Благодарение на безупречната организация и на предварителното публикуване на докладите беше създадена изключително благоприятна и комфортна среда за научна дискусия по темите, предвидени в профила на конференцията, а традиционно той е съобразен с областите, застъпени в научноизследователската и научноприложната дейност на Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“. И тази година бе спазена добрата традиция да се отдава дължима почит към учени със заслуги за развитието на българското езикознание и с особен принос към дейността на Института.

В рамките на Международната научна конференция на 14 май 2019 г. беше проведена Кръгла маса по актуални проблеми на съвременния български книжовен език, на която бяха представени първичните резултати от извършеното национално представително социологическо проучване по проекта „Изследване на обществените нагласи и ценностните ориентации към съвременния български книжовен език като фактор при кодификацията на нормите му“, финансиран от Фонд „Научни изследвания“. В екипа на Проекта са включени както специалисти по съвременен български книжовен език от Института за български език, участващи пряко в кодификаторската дейност, така и преподаватели по български език от Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Като партньори участват и учени социолози от Института за икономически изследвания при БАН.

Съвременното състояние на българския книжовен език, динамиката на процесите, които предизвикват промени в езиковата система, тенденциите в разговорната реч, както и проблемите при овладяване на книжовните норми в училище винаги са били въпроси от първостепенно значение в българистиката и център на много дискусии сред специалистите езиковеди и в обществото. На кръглата маса бяха обсъдени въпросите за съвременното състояние на езика на по-широка основа и през един по-различен поглед. Презентация за целите на социологическото изследване и получените до момента резултати от него направиха в първата част на събитието доц. Руска Станчева от Института за български език – ръководител на Проекта, и проф. Красимира Алексова от Софийския университет.

Във фокуса на проекта „Изследване на обществените нагласи и ценностните ориентации към съвременния български книжовен език като фактор при кодификацията на нормите му“ са девет граматични норми – правилото за членуване с пълен и кратък член, формите на местоименията *кого*, *когото*, *някого*, *никого*, окончанията за 1. л. мн.ч. на глаголите от I и II спрежение (*четем*, срещу неправилното *четеме*), правилата за употреба на възвратното притежателно местоимение и на деепричастието, употребата на главни букви при съставни собствени имена, правилата, свързани с учтивата форма – съгласуване и употреба на главна буква, правилото за употреба на бройната форма, ятовият преглас при причастията (*живял* – *живели*, срещу неправилната употреба *живяли*). Особен акцент в изследванията по Проекта се поставя върху книжовния език като един от елементите на националната идентичност с неговата символна функция и обединяваща роля. Важно е да се подчертае, че като част от Проекта за първи път се прави национално представително социологическо проучване за българския език, което да даде обективна картина на обществените нагласи спрямо книжовния език и неговите норми – предимно в писмената му форма. Такова проучване е важна предпоставка наблюденията на специалистите да се надградят с надеждни данни за това как носителите на езика биха приели евентуални промени в кодификацията на книжовните норми и дали смятат, че такава необходимост от промени изобщо съществува.

През втората част на организираната кръгла маса присъстващите имаха възможност да коментират изнесените данни и да вземат отношение по различни въпроси от проблематиката, застъпена в Проекта. Изказвания по различни въпроси направиха проф. Надка Николова от Шуменския университет, проф. Стефана Димитрова, проф. Светла Коева, доц. Татяна Александрова от Института за български език, проф. Радка Влахова, проф. Маргарита Младенова, доц. Стефка Фетваджиева от Софийския университет, д-р Йорданка Трифонова, както и редица други участници. Както се очакваше, най-продължителна беше дискусията за правилото за членуване на думите от мъжки род с пълен и кратък член. Присъстващите акад. Михаил Виденов и проф. Боян

Вълчев изказаха аргументи за отмяната на това правило. Бяха изтъкнати и контрааргументи в подкрепа на запазването на правилото, като беше подчертано, че не е подходящо да се предприемат драстични промени в книжовните норми в момент, когато всички институции работят за стабилизирането на образователната система и се полагат големи усилия за овладяването на нормите на българския книжовен език. Спорът около правилото за употребата на пълен и кратък член при имената от мъжки род продължава десетилетия, но то остава едно от най-стабилните правила, което не е търпяло промени след последната правописна реформа.

При провеждането на кръглата маса бяха коментирани както традиционни въпроси за българския книжовен език и езиковата политика у нас, така и нови наблюдения и подходи при изследването на съвременното състояние на езика. Вярваме, че за всички присъстващи – не само за взелите участие с изказвания, но и за многобройните слушатели, събитието беше интересно и ползотворно.

A ROUNDTABLE ON CURRENT ISSUES IN CONTEMPORARY STANDARD BULGARIAN

✉ **Dr. Milen Tomov, Assoc. Prof.**
Dr. Iliyana Kuneva, Assist. Prof.

Institute for Bulgarian Language “Prof. Lyubomir Andreychin”
Bulgarian Academy of Sciences
52, Shipchenski Prohod Blvd., bldg. 17
1113 Sofia, Bulgaria
E-mail: tomovm@ibl.bas.bg
E-mail: iliana.kuneva@gmail.com